

Duurzaam inkopen van hout

Een handleiding voor
ontwikkelaars en bouwbedrijven

een uitgave van:

NEPRDM

IN ZES STAPPEN
DUURZAAM HOUT

VEELGESTELDE
VRAGEN EN
ANTWOORDEN

HANDELSKETEN
CERTIFICERING

FSC EN PEFC

HELPDESK

DUURZAAM
INKOOPCRITERIA

FACTURATIE
EN CONTROLE

Inleiding

Het verduurzamen van de gebouwde omgeving is en blijft een maatschappelijke opgave. Duurzaamheid wordt een steeds belangrijker gunningscriterium. De overheid streeft naar 100% duurzaam inkopen. Ook andere opdrachtgevers vragen steeds vaker om duurzame producten en diensten in de woning- en utiliteitsbouw, maar ook in de grond-, weg- en waterbouw en bij de renovatie en inrichting van gebouwen. Hierbij stellen zij eisen aan de herkomst van het hout en de wijze waarop deze herkomst aangetoond moet worden.

De brancheorganisaties NEPROM en Bouwend Nederland onderschrijven het belang van het gebruik van duurzame bouwmaterialen, waaronder hout. In samenwerking met de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen en de Nederlandse Branchevereniging voor de Timmerindustrie is de voor u liggende brochure tot stand gekomen als onderdeel van de campagne 'Bewust met hout'. De brochure biedt ontwikkelaars en bouwondernemingen informatie en tips om het inkopen en toepassen van duurzaam geproduceerd hout inzichtelijker te maken.

Duurzaam geproduceerd hout is hout afkomstig uit duurzaam beheerde bossen en voorzien van een keurmerk. Bouwend Nederland en NEPROM volgen de criteria van het ministerie van Infrastructuur en Milieu voor het duurzaam inkopen van hout. De overheidscriteria vormen dan ook de basis voor deze brochure.

De voor u liggende brochure geeft informatie over hoe u duurzaam geproduceerd hout moet inkopen, controleren en opleveren. U vindt praktische tips en antwoorden op een aantal veel gestelde vragen. Ook krijgt u inzicht in welke eisen overheidsopdrachtgevers wel en niet mogen stellen. Mocht u na het lezen van de brochure nog specifieke vragen hebben, dan kunt u terecht bij een van de aangegeven informatiebronnen of helpdesks.

In zes stappen hout duurzaam inkopen

1 Spreek als organisatie uw ambitie uit

Neem in het beleid van uw onderneming het besluit op om over te stappen op duurzaam geproduceerd hout en koppel hier zo mogelijk een (afrekenbaar) percentage aan. Maak dit bekend naar klanten, partners, maar zeker ook het eigen personeel. Geef aan vanaf welke datum u de overstap maakt en hoe u dit wilt realiseren. Dit is nodig om uw ambitie algemeen kenbaar te maken en de benodigde vervolgvactiteiten in gang te kunnen zetten.

2 Zorg voor kennis binnen uw organisatie

Het inkopen van duurzaam geproduceerd hout, vraagt kennis binnen (en buiten) uw organisatie. De inkoper moet op de hoogte zijn van de inkoopcriteria, maar dit geldt ook voor andere medewerkers, zoals medewerkers met een controlerende functie. Daarnaast is het belangrijk dat de leveranciers, bouw- en infrabedrijven of onderaannemers waar uw organisatie mee samenwerkt op de hoogte zijn van de criteria waar zij aan moeten voldoen.

Tip!

Er zijn veel handige bronnen waar u terecht kunt voor meer informatie en uw specifieke vragen over het inkopen en toepassen van duurzaam geproduceerd hout. Kijk voor een overzicht op de achterzijde van deze brochure. Ook uw eigen brancheorganisatie staat graag voor u klaar om uw vragen te beantwoorden.

2

3 Leg criteria vast in het PvE en het bestek

Belangrijk voor het (aantoonbaar) inkopen van duurzaam geproduceerd hout, is het opnemen van een juiste tekst in het Programma van Eisen (PvE) en het bestek. Geef duidelijk aan waar het hout aan moet voldoen en hanteer de criteria die door de Rijksoverheid zijn vastgesteld. Zowel Bouwend Nederland als NEPROM volgen de overheidscriteria voor het duurzaam inkopen van hout voor de definitie van duurzaam geproduceerd hout (zie kader).

Er is sprake van duurzaam geproduceerd hout indien het hout voldoet aan de 'Dutch Timber Procurement Criteria' ten aanzien van duurzaam bosbeheer en de handelsketen. Indien het hout wordt geleverd onder een certificatiesysteem (keurmerk) dat is goedgekeurd door de 'Timber Procurement Assessment Committee' (TPAC) wordt in ieder geval aan deze eis voldaan. De inkoopcriteria en de keurmerken die hieraan voldoen, vindt u op www.tpac.smk.nl.

Voor infra is in de RAW een bestekbepaling opgenomen voor duurzaam geproduceerd hout dat voldoet aan de overheidsseisen. Dit kunt u aanvinken en is te vinden in de categorie 01.14 bouwstoffen. In de nieuwste uitgave van de STABU-catalogus (2012-2) is een bestekbepaling voor duurzaam geproduceerd hout opgenomen in het administratieve deel van de gestandaardiseerde besteksystematiek voor de woning- en utiliteitsbouw. Hiermee hebben bestekschrijvers de keuzemogelijkheid om de bestekbepaling duurzaam geproduceerd hout voor te schrijven middels de administratieve voorwaarden in bestekken.

Tip!

Meer details over hoe u de overheidscriteria in het bestek opneemt, vindt u op www.inkoopduurzaamhout.nl onder 'bestekbepalingen'. Hier staan ook de bewijsmiddelen waarmee partijen kunnen aantonen dat ze aan de bestekbepaling voldoen.

Keurmerken voor duurzaam bosbeheer

Anno 2012 zijn er wereldwijd twee internationale keurmerken voor duurzaam bosbeheer. FSC en PEFC. Beide keurmerken hebben een eigen werkwijze en ontstaansgeschiedenis.

FSC www.fsc.nl

Forest Stewardship Council is een internationale organisatie opgericht in 1993 met een wereldwijde toonaangevende standaard voor verantwoord bosbeheer. Het FSC-keurmerk wordt actief gesteund door de milieuorganisaties. FSC staat voor verantwoord bosbeheer met een gelijkwaardig evenwicht tussen economische, sociale en ecologische belangen en werkt op basis van 10 principes. Wereldwijd is 157 miljoen hectare bos in 80 landen FSC gecertificeerd. In Nederland zijn 1.338 FSC-gecertificeerde bedrijven, exclusief groeps- en multi site certificaten (peildatum juni 2012).

PEFC www.pefcnederland.nl

Programme for the Endorsement of Forest Certification is een internationale overkoepelende organisatie voor nationale certificeringssystemen, zoals het Maleisische MTCS en het Canadese CSA. De standaarden voor duurzaam bosbeheer worden per land opgesteld en getoetst aan de PEFC Sustainability Benchmark. Deze Benchmark bevat sociale, ecologische en economische criteria en wordt onderschreven door 149 landen. PEFC is met 243 miljoen hectare gecertificeerd bos in 27 landen het grootste certificeringssysteem voor duurzaam bosbeheer. In Nederland zijn 600 PEFC-gecertificeerde bedrijven, exclusief groeps- en multi site certificaten (peildatum december 2012).

Overheidscriteria voor het Duurzaam Inkopen van hout

De Rijksoverheid heeft een commissie met deskundigen ingesteld om criteria voor het Duurzaam Inkopen van hout op te stellen. Na consultatie met betrokken stakeholders zijn in 2008 de inkoopcriteria voor duurzaam hout vastgesteld: 'Dutch Timber Procurement Criteria'. De commissie beoordeelt bestaande certificatiesystemen (keurmerken) voor duurzaam bosbeheer en adviseert hierover de bewindspersoon voor Milieu. Op dit moment (december 2012) zijn FSC en PEFC internationaal geaccepteerd voor het duurzaam inkoopbeleid. Over MTCS moet nog een beslissing worden genomen. Op de website www.tpac.smk.nl vindt u de meest recente informatie.

4 Stel relevante prestatie-eisen

Van oudsher zijn inkopers en architecten gewend specifieke houtsoorten voor te schrijven en is er een voorkeur voor bepaalde houtsoorten. Een aantal van deze houtsoorten dreigt schaars te worden of is slecht leverbaar uit een gecertificeerd bos. Daarentegen zijn er minder bekende houtsoorten die over zeer goede eigenschappen beschikken én beter beschikbaar zijn met keurmerk. Neem als ontwikkelaar daarom in het bestek relevante prestatie-eisen op (duurzaamheidsklasse, toepassing, verwerkbaarheid, uiterlijk, ...) in plaats van specifieke houtsoorten, of vraag uw opdrachtgever om dit te doen.

Tip!

Op www.houtdatabase.nl kunt u per toepassing zoeken naar geschikte houtsoorten die met keurmerk beschikbaar zijn en voldoen aan de criteria van de Rijksoverheid.

5 Werk met gecertificeerde ketenpartners

Alleen gecertificeerde leveranciers kunnen aantoonbaar duurzaam geproduceerd hout leveren. Bouwbedrijven moeten gecertificeerd zijn om duurzaam geproduceerd hout toe te kunnen passen. Elke schakel in de keten – van houtkap tot eindproduct – die gecertificeerd hout verwerkt, bewerkt en doorverkoopt, moet zich laten certificeren. Dit heet handelsketencertificering (ook wel Chain-of-Custody of CoC genoemd). Mist er een schakel, dan verliest het hout het keurmerk. De keurmerken FSC en PEFC hanteren een eigen gecertificeerde handelsketen.

Tip!

Informeer naar de verschillende certificeringsmogelijkheden die er zijn. Zo is groeps-certificering voor de kleinere bouwbedrijven een interessante optie. Lees meer over de verschillende mogelijkheden bij de 'Veel gestelde vragen' op de pagina's 6 en 7.

6 Wees alert tijdens het gehele traject

Ontwikkelaar, inkoper, uitvoerder en opzichter; blijf tijdens het hele traject (van aanbesteding, tot levering en uitvoering) scherp op de toepassing van duurzaam geproduceerd hout. Check of het aangeboden wordt in de offerte en controleer de factuur/pakbon van het geleverde hout. Dat is het enige rechtmatige bewijsmiddel! Een kopie van een handelsketencertificaat van een leverancier is dat niet. Dat bewijst alleen dat het betreffende bedrijf is gecertificeerd en betekent niet automatisch dat het geleverde product met keurmerk wordt geleverd.

Laat u niet van de wijs brengen wanneer een (onder-)aannemer of leverancier aangeeft het betreffende product niet met keurmerk te kunnen leveren. Op www.houtdatabase.nl vindt u de leveranciers die het u wel kunnen leveren. Geef uw leveranciers en bouwbedrijven wel de ruimte om duurzaam geproduceerd hout te kunnen leveren. Soms vraagt het extra inspanning (tijd) of moet er uitgeweken worden naar andere houtsoorten.

Tip!

De factuur/pakbon is het enige rechtmatige bewijsmiddel dat het geleverde hout aantoonbaar afkomstig is uit duurzaam beheerd bos. Check de duurzaamheidsclaim en het CoC nummer (zie voorbeeldfactuur op pagina 5). FSC hanteert 3 labels (claims): FSC 100%, FSC Mix en FSC Recycled. PEFC hanteert 2 labels: PEFC Gecertificeerd en PEFC Gecertificeerd en Recycled. Het label dat het bedrijf mag hanteren voor het hout of houten product moet op de factuur/pakbon staan. Kijk op www.fsc.nl en www.pefcnederland.nl voor meer informatie.

1

De FSC of PEFC claim van het product moet op de factuur vermeld staan.

2

Het CoC nummer van het bedrijf moet minimaal 1 keer op de factuur staan: 1701: FSC certificeringsnummer van het bedrijf SGS: certificeerder; in dit geval SGS COC: Chain of Custody CH10/0325.00: PEFC certificeringsnummer van het bedrijf

Het CoC nummer is te verifiëren via de website van het betreffende certificaat: Voor FSC: <http://info.fsc.org> voor PEFC: <http://www.pefcregs.info>

VOORBEELD FACTUUR

Afnemersnaam
Postbus 1234
6789 YZ Afnemersplaats

Voorbeeldbedrijf
Straatnaam 123-C
1234 AB Voorbeeldplaats
T 0123 456 789
F 0123 465 790
www.voorbeeldbedrijf.nl

Debiteurnummer
100123

Factuurnummer
110456

Factuurdatum
18/12/2012

Omschrijving	Aantal	Prijs / eenh.	Bedrag
A21013546846 Vuren C18 geschaafd xx% PEFC Gecertificeerd	2,00	100,00	200,00
B16843513877 Vuren kastplank FSC Mix 18x300x3900	4,00	35,00	140,00
Subtotaal			340,00
19% BTW			60,60
Totaal			404,60

Betalingsconditie: 60 dagen

FSC gecertificeerde producten worden geleverd onder FSC certificaatnummer SGS-COC-1701.
FSC artikelen worden aangeduid in de artikelomschrijving.
PEFC gecertificeerde producten worden geleverd onder PEFC certificaatnummer CH10/0325.00.
PEFC artikelen worden aangeduid in de artikelomschrijving.

Veelgestelde vragen!

Waarom is het belangrijk om hout duurzaam in te kopen?

Hout uit duurzaam beheerd bos is een onuitputtelijke, hernieuwbare grondstof. Dit is van groot belang in een tijd waarin grondstoffen steeds schaarser worden. In duurzaam beheerde bossen krijgt het bos een economische functie en wordt in het beheer rekening gehouden met sociale en ecologische aspecten. Het toepassen van duurzaam geproduceerd hout biedt daarnaast voordelen, bijvoorbeeld op fiscaal gebied via Mia/Vamil¹⁾ en het helpt u aan een goede score op de CO₂-prestatieladder.

Welke keurmerken voldoen aan het duurzaam inkoopbeleid?

De keurmerken die zijn geaccepteerd voor het duurzaam inkoopbeleid van de overheid zijn FSC en PEFC Internationaal. Over het Maleisische MTCS moet nog een beslissing worden genomen. Zie voor meer informatie pagina 3. Op www.tpac.smk.nl vindt u de meest recente informatie.

Wat is het verschil tussen FSC en PEFC?

FSC en PEFC zijn twee wereldwijde keurmerken voor duurzaam bosbeheer. De twee keurmerken hebben een eigen achtergrond en systematiek. FSC is in 1993 opgericht en voor velen het meest bekende keurmerk. PEFC is in 1999 opgericht en heeft veel nationale standaarden onder haar paraplu opgenomen, zoals het Canadese CSA, het Amerikaanse SFI en het Maleisische MTCS. Wereldwijd is 157 miljoen hectare bos FSC-gecertificeerd en 243 miljoen hectare bos PEFC-gecertificeerd (peildatum: juni 2012).

1) Mia: Milieu-investeringsaftrek
Vamil: Willekeurige afschrijving Milieu-investeringen
Voor meer informatie: www.agentschap.nl

Mogen opdrachtgevers één keurmerk voorschrijven?

Er bestaan momenteel twee door de overheid erkende certificatiesystemen (keurmerken) voor hout. Dit zijn FSC en PEFC. In de praktijk wordt in bestekteksten soms verwezen naar één keurmerk. Dit kan prijsverhogingen in de hand werken en andere goedgekeurde keurmerken ten onrechte uitsluiten. Een overheidsbestektekst mag niet naar één specifiek keurmerk verwijzen, ook niet in combinatie met 'of gelijkwaardig'. Dit is gebaseerd op artikel 23, lid 4 van het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten (idem ARW 2012 art. 2.4.9. en art. 2.4.10) die luidt: "Een aanbestedende dienst vergezelt een verwijzing als bedoeld in het derde lid, onderdeel a van de woorden "of gelijkwaardig"."

Wat is projectcertificering?

Met projectcertificering kunt u aantonen dat bij een bepaald project hout en houtproducten uit duurzaam beheerde bossen komen, zonder dat u als bedrijf zelf gecertificeerd bent. Bij projectcertificering wordt alleen het betreffende project gecertificeerd. Hierbij moet het bouwbedrijf een werkplan opstellen. Dit betekent dat het bouwbedrijf inzichtelijk maakt welke procedures van kracht zijn en hoe de goederenstroom loopt. Procedures die vastgelegd moeten worden, zijn bijvoorbeeld de leveranciersbeoordeling, goederenontvangst, klachtenregistratie, voorraadbeheer en corrigerende en preventieve maatregelen. Een certificerende instelling dient in het geval van projectcertificering altijd twee keer te controleren of aan de eisen wordt voldaan. Kijk voor meer informatie op www.fsc.nl of www.pefcnederland.nl voor meer informatie over (project-)certificering.

Kan ik gecertificeerde onderaannemers inzetten?

In beginsel moet u als bouwbedrijf zelf beschikken over een geldig handelsketencertificaat en is het niet mogelijk om hier van af te wijken. Het Besluit Aanbestedingsregels voor Overheidsopdrachten (BAO) zegt echter het volgende in artikel 49 lid 3 (idem ARW 2012 art.2.7.4 en 2.7.5): "Een ondernemer kan zich voor bepaalde overheidsopdrachten beroepen op de bekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen, ongeacht de juridische aard van zijn banden met die natuurlijke personen of rechtspersonen. In dat geval toont hij de aanbestedende dienst aan dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van de overheidsopdracht noodzakelijke middelen". Wanneer u een beroep wil doen op bovenstaand artikel is het van groot belang dat u in uw eigen administratie de volgende documenten opneemt:

- 1 Het desbetreffende FSC of PEFC certificaat van de ingehuurd partij;
- 2 Een schriftelijke verklaring dat deze partij daadwerkelijk levert wat er gevraagd wordt (inclusief het enige rechtmatige bewijsmiddel, de factuur en pakbonnen).

Hoe controleer ik of er duurzaam hout wordt geleverd?

De factuur/pakbon is het enige rechtmatige bewijsmiddel om aan te tonen dat het geleverde hout of product van hout aantoonbaar duurzaam is geproduceerd. Een kopie van het handelsketencertificaat van de leverancier is geen bewijs, maar toont alleen aan dat het betreffende bedrijf gecertificeerd is.

Op de factuur/pakbon moet het keurmerk staan, de duurzaamheidsclaim en het handelsketennummer (CoC nummer) van het betreffende bedrijf. Op de websites van FSC en PEFC kunt u het CoC nummer van het bedrijf checken (zie pagina 5).

Wat zijn de voordelen van groeps-certificering?

Veel bouwbedrijven laten zich individueel certificeren of kiezen in het geval van meerdere vestigingen voor multi site certificering. Voor kleinere bouwbedrijven die opzien tegen administratieve lasten en de kosten van certificering, is groeps-certificering een goed alternatief. Groeps-certificering is mogelijk voor kleinere bouwbedrijven en aannemers (≤ 15 FTE). U sluit zich dan aan bij een groepsmanager die u begeleidt bij het certificeringsproces. De kosten van groeps-certificering liggen beduidend lager dan bij individuele certificering. Informeer bij FSC en PEFC Nederland naar de groepsmanagers waar u zich bij kunt aansluiten (www.fsc.nl en www.pefcnederland.nl).

Hoe is de prijs en beschikbaarheid van duurzaam hout?

Het areaal gecertificeerd bos is de afgelopen jaren flink gestegen. Bijna al het naaldhout is gecertificeerd beschikbaar en ook het aanbod van gecertificeerd plaatmateriaal en hardhout wordt steeds groter. Voor naaldhout uit duurzaam beheerde Europese bossen geldt in principe geen meerprijs. Door (producten met) hardhout op tijd bij uw leverancier te bestellen, kunt u de meerprijs voor dit gecertificeerde hout beperken. Daarnaast is het belangrijk niet specifiek vast te houden aan 1 houtsoort of keurmerk. Geef in plaats daarvan aan dat het hout afkomstig moet zijn uit duurzaam beheerde bossen (zie pagina 3) en stel de benodigde kwaliteitseisen.

© 2012 Bewust met hout
De brochure 'Duurzaam inkopen van hout. Een handleiding voor ontwikkelaars en bouwbedrijven.' is een uitgave van de campagne 'Bewust met hout', (december 2012)

Tekst
Bouwend Nederland, NEPROM, NBvT en VVNH

Fotografie
De Mår Houtkonstrukties BV
Nijhuis Toelevering BV
iStockphoto
Bewust met hout

Vormgeving
Graphius

Duurzaam papier
De brochure 'Duurzaam inkopen van hout. Een handleiding voor ontwikkelaars en bouwbedrijven.' is gedrukt op FSC-gecertificeerd papier.

Handige informatiebronnen

Bewust met hout
www.bewustmethout.nl

Bouwend Nederland, ledenadvies aanbestedingen (Jos van Alphen)
T 079 3252122

Bouwend Nederland, ledenadvies duurzaam hout (Helen Visser)
T 079 2525105

FSC
www.fsc.nl & info.fsc.org

Helpdesk 'Gecertificeerd Hout' bemand door Centrum Hout
T 036 532 9821

Helpdesk 'Inkoop Duurzaam Hout' bemand door Probos
T 0317 466 556

Houtdatabase met leveranciers duurzaam hout per toepassing
www.houtdatabase.nl

Informatie over het duurzaam inkopen van hout, inclusief bestekteksten
www.inkoopduurzaamhout.nl

NEPROM, ledenadvies duurzaam hout (Claudia Bouwens)
c.bouwens@neprom.nl

Overheidscriteria duurzaam hout en toetsing certificatiesystemen.
www.tpac.smk.nl

PEFC
www.pefcnederland.nl
www.pefcregs.info